

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

**EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA
LITEWSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

DATA: **20 maja 2021 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **170 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–9).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Możesz korzystać ze słowników językowych.

EMLL-P0-**100**-2105

Jonas Šukys
Dirbtinės kalbos

Kalbų gausybė, žmonių negalėjimas susišnekėti – tai didžiulis, kartais net tragiškas nepatogumas. Sykį didelio laivo jūrininkai paėmė iš žvejų valtelės susirgusį jaunuolį. Jaunuolis mokėjo tik savo kalbą ir niekas laive nesuprato jo aiškinimo, kas jam yra ir ko reikia, kad pasveiktų. Vaikinas mirė, nors laive buvo visa, kas galėjo jį išgelbėti. Nulėmė kalbos užtvara.

Jau seniai šviesieji Žmonijos protai suprato: kaip būtų gerai, jei pasaulyje būtų viena kalba! Ji galėtų gyvuoti šalia tautinių kalbų, o vėliau gal net jas pakeistų, liktų pasaulyje vienintelė. [...]

Tačiau tuoj išsiskyrė nuomonės, kokia ta bendroji pasaulio kalba turėtų būti. Vieniems atrodė, kad geriausiai tiktų buvusi populiari, plačiai vartota, bet dabar mirusi kalba, tarkim, senovės graikų arba lotynų. Iš šių kalbų yra kilę daugelis pasaulyje plačiai vartojamų tarptautinių žodžių, o lotynų kalba viduramžiais iš tiesų buvo tarptautinė beveik visos Europos mokslo kalba. Tačiau dabar tapti šioms kalboms tarptautinėmis būtų nelengva. Pirmiausia, jos gana sunkios. Antra, iš kur rasis žodžių ir posakių, būtinų labai pasikeitusiam, sudėtingam šių laikų gyvenimui.

Kaip tik dėl šių priežasčių kai kas mano, kad tarptautine kalba reikia rinktis kurią nors iš gyvųjų pasaulyje labai paplitusių kalbų. Dabar tokia kalba yra anglų [...], ja kalbama ne tik Anglijoje, bet ir JAV, Australijoje bei kitur. Tačiau daug kalbininkų, sociologų, filosofų nepritaria šiai minčiai, nors pagarbiai žiūri į anglų kalbą kaip į mokslo, technikos, turtingos grožinės literatūros kalbą. [...] Gal geriau sukurti kokią išvis naują, gana tobulą dirbtinę kalbą, kuri būtų turtinga, lanksti, ir kartu paprastutė, lengva, turinti mažai darybos elementų.

Taip, taip, nesistebėkit – dirbtinė! Ir tokios kalbos jau pradėtos kurti nuo XVII amžiaus, kai mokslo įstaigos pradėjo atsisakyti lotynų kalbos. Iki šiol dirbtinių kalbų projektų jau sukurta gal pusė tūkstančio, o gal ir beveik visas tūkstantis.

Gausenių pasekėjų, net kursų, kongresų, savo literatūros buvo sulaukęs tik **volapiukas** [...]. Šią kalbą 1880 metais sukūrė Bavarijos klebonas Johanas Šlėjeris. Tačiau tą volapiuką po dešimtmečio nukonkuravo garsioji **esperanto** kalba.

Esperanto projektą 1887 metais paskelbė jaunas žydų kilmės Varšuvos akių ligų gydytojas Liudvikas Zamenhofas. [...] Išleistąjį dirbtinės kalbos vadovėlį su žodynu jis pasirašė Esperanto slapyvardžiu [...], todėl ir ta kalba buvo pradėta taip vadinti. [...]

Nuo 1905-ųjų beveik kasmet vyksta pasauliniai esperantininkų kongresai, leidžiama daug vadovėlių, žodynų, periodikos, originalios ir verstinės grožinės bei mokslinės literatūros. Tai pati populiariausia dirbtinė kalba, išlaikiusi daugiau kaip šimto metų bandymą. Kaip fakultatyvas (laisvai pasirenkamas dalykas) ji dėstoma kai kurių šalių mokyklose bei universitetuose.

Rodos, ko gi laukti? [...] Tačiau besiginčijama, ar nevertėtų sukurti dar tobulesnę kalbą negu esperanto. Esperanto pagrindu iš tiesų buvo sukurta turtingesnė, suprantamesnė ir lankstesnė kalba **ido**, kuri labiausiai iškilo apie 1910 metus [...]. Tikriausiai ido būtų esperanto išstūmusi, jei ne nuolatinis šios kalbos reformavimas, pakirtęs jos vartotojų pasitikėjimą.

Jau senokai Jungtinėse Amerikos Valstijose veikia Tarptautinė pagalbinės kalbos asociacija, pasiryžusi sukurti ypač tobulą dirbtinę kalbą ir pasiekti, kad ją pripažintų šalių vyriausybės ir įtrauktų į mokyklų programas. [...] Ši asociacija 1950 metais paskelbė sukurta **interlingvą**. Skeptiškesnių vertintojų nuomone, interlingva – tai ne itin originalus ankstesnių dirbtinės tarptautinės kalbos projektų, sukurtų remiantis daugiausia romanų kalbomis, variantas. Vis dėlto kai kurie tarptautiniai mokslininkų, daugiausia medikų, kongresai jau pripažino interlingvą oficialia kalba šalia anglų ir prancūzų. [...]

Iš tiesų pasaulio šalių vyriausybės turėtų susitarti ir vieną kurią lengvą dirbtinę kalbą padaryti visose mokyklose privalomą.

Pagal: J. Šukys, *Kalbos margumynai*, Kaunas 1997, p. 34–41.

1 užduotis (0–2)

Remdamiesi pateiktu tekstu paaiškinkite šias sąvokas:

gyva kalba –

dirbtinė kalba –

nacionalinė kalba –

mirusi kalba –

2 užduotis (0–2)

Pažymėkite lentelėje TAIP ten, kur teiginiai atitinka nurodytų teksto pastraipų turinį ir NE ten, kur neatitinka.

1.	3 pastr.	Dabar lotynų ir graikų kalboms būtų labai paprasta tapti tarptautinėmis pasaulio kalbomis.	TAIP	NE
2.	4 pastr.	Kalbininkai pritaria, kad anglų kalba taptų tarptautine kalba, nes ji yra gyva, tobula ir paprasta.	TAIP	NE
3.	7 pastr.	Esperanto kalbos pavadinamas kilo iš Liudviko Zamenhofo pseudonimo.	TAIP	NE
4.	10 pastr.	Interlingva – tai tobula kalba.	TAIP	NE

3 užduotis (0–1)

Kurios ypatybės būdingos Jono Šukio straipsnio kalbai? Pažymėkite TAIP, jeigu ypatybė būdinga šio straipsnio kalbai ir NE, jeigu nebūdinga.

1.	Tekste vartojami skoliniai – tarptautiniai žodžiai.	TAIP	NE
2.	Tekste daug tarminių žodžių.	TAIP	NE
3.	Tekste vartojami sudėtiniai prijungiamieji sakiniai.	TAIP	NE

4 užduotis (0–3)

Parašykite šio teksto santrauką, 40–60 žodžių.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 5.–8.

Aleida Assmann

Teisė pamiršti – slenkanti kultūros revoliucija internete?

Internetas sujaukė įprastinį santykį tarp atminties ir užmaršties, iki šiol laikytą visuomenės atrama. Atminties ir užmaršties dėmė, kurią suvokėme kaip savaime suprantamą, nebegalioja, kai įrašytų duomenų rūšiavimo kontrolę perėmė techninės mašinos. Nuo tada atmintis nėra vien palaima, – ji tapo praeiksmu. Tai, kas kokiu nors būdu patenka į internetą, nebeišnyksta, bėgant laikui negali būti kaip nors sunaikinta.

Išbandžiusi tradicines kaupimo technikas, tokias kaip raštas, knygų spausdinimas, fotografija, filmai, videojuostos, išradusi internetą, žmonija įsidėjo atminties protezą, kuris dramatiškai pakeitė visą kultūros struktūrą. [...]

Skaitmeninės technologijos pasiūlė paprastą ir efektyvią išsaugojimo formą, kuri visus ankstesnius pritaikymo metodus nustumia į šešėlį. „*Didžioji dalis prarandama*“, – ši sena įžvalga apie atminties dinamiką, perimta iš renesanso knygų ir perduota šiems laikams, internete prarado svarbą ir neabejotiną akivaizdumą. [...] Santykį tarp dabarties ir praeities skaitmeninės medijos radikaliai pakeitė nuo tada, kai saugojimo laikmenos ėmė vis sparčiau dvigubėti. Procentinė dalis to, kas šiandien rašoma, kuo dalijamasi, kas fotografuojama ir išsaugoma „debesyse“, serveriuose, personaliniuose kompiuteriuose ir išmaniuosiuose telefonuose, vis didėja, palyginti su tuo, kas laikoma parengta pakartotiniam naudojimui.

Kiekvienas ir kiekviena, fotografuojantys savo išmaniuoju telefonu, žino, kaip lengva per trumpą laiką sukrauti didžiules duomenų mases ir sukurti archyvinius fondus. Skaitmeninėje bazėje judrius ir nejudrius vaizdus, garsus ir tekstus yra paprasta saugoti neribotą laiką. Tiksliau tariant, atmintis pasidarė tokia pat paprasta kaip ir užmarštis – vienodomis pastangomis, vos vienu klavišo paspaudimu galima ir išsaugoti, ir ištrinti. Tačiau, pasirodo, tai klaidingas manymas – kas bent kartą pateko į pasaulinius duomenų srautus, tekančius iš serverio į serverį, to nepavyks taip paprastai atšaukti. [...]

Tokiomis sąlygomis atsirado nauja, nevalinga ir nekontroliuojama atminties forma, kurią Nietzsche numatė jau prieš 150 metų. Filosofas rašė:

Stebuklas: akimirka, ką tik čia buvusi ir ką tik pasibaigusi, prieš ją nėra nieko, po jos nėra nieko, vėl grįžta kaip vaiduoklis ir drumsčia vélesnės akimirkos ramybę.

„Kultūros barai“, 2018, Nr. 12; <https://tiny.pl>

5 uždutis (0–1)

Žodžiui *sujaukti*, pavartotam pirmoje pastraipoje, raskite sinonimą paskutinėje pastraipoje.

Sujaukti –

6 uždutis (0–1)

Savo žodžiais parašykite, kas pagal teksto turinį yra „atminties protezas“.

.....
.....
.....

7 uždutis (0–1)

Užbaikite sakinį. Pasirinkite iš pateiktų atsakymų ir teisingą atsakymą pažymėkite.

Teksto kalba yra

- A administracinė.
- B mokslo populiarioji.
- C poetinė.

8 uždutis (0–2)

Autorias manymu, atmintis tapo prakeiksmu. Kodėl? Pažymėkite TAIP, jei atsakymas teisingas ir NE, jei neteisingas.

1.	Skaitmeninėje erdvėje atmintį kontroliuoja mašinos.	TAIP	NE
2.	Skaitmeniniame pasaulyje užmarštis neįmanoma.	TAIP	NE
3.	Skaitmeniniame archyve laikas negalioja.	TAIP	NE
4.	Skaitmeninių laikmenų apimtis padvigubėjo.	TAIP	NE

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

1 tema. Ką žmogui reiškia laisvė? Svarstykite remdamiesi pateikta ištrauka iš Vinco Krėvės dramos *Skirgaila*, visu kūrinio ir kitu kultūros tekstu. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Vincas Krėvė

Skirgaila

AISTRŲ SŪKURY I

Ten pat Vilniaus Augštojoje pily. Nedidelis keturkampis kambarėlis; dešinėje lova, žvėrių kailiais apklotą. Skobnys ir dvi trikojės, apvalios, be atramų kėdės. Vienoje sėdi Vartenbergas, kitoje guli jo skraistė, šalmas ir kalavijas.

KELLERIS (*stovėdamas priešais, susidėjęs rankas ant krūtinės, šypsodamasis*). Matai, dievobaimingasis mano broli ir kilnūs riteri, kaip gerai gali patarnauti šventajam Ordinui gundomai nuodėmė gražios mergelės pavidalu. Tu su visu savo dievotumu nieko nebūtai galėjęs sužinoti apie svarbius širdies dalykus šio niauraus stabmeldžių žemės valdovo. VARTENBERGAS (*sekdamas Kelleriu ir prisitaikdamas jo nuotaikai*). Tenepastebi Viešpats Dievas ir švenčiausioji Mergelė tavo mažučio nusižengimo. Tikrai, tu patarnavai šventajam Ordinui, ir apie tavo nuopelnus aš paskubėsiu pranešti broliui grosmeisteriui ir didžiajam kapitului. (*Nusijuokęs*). Cha-chacha... Tik, manau, be smulkmenų. [...]

VARTENBERGAS (*po nemalonaus tylėjimo*). Jei pasiseks įvykinti, ką sumanėm, sukiršinsime lenkus ir lietuvius, o tas bus Ordinui naudinga. Lengvai tuomet galėsime pasiekti tikslą, dėl kurio čia mudu esame atvykę.

KELLERIS. Aš nemėgstu nepasisekimų. Ką nutariau, įvykinsiu.

VARTENBERGAS. Lydos kunigaikštė liks amžinai mums, kryžiuočiams, palanki, kad laisvę jai gražinsim; dėkingas Mozūrų kunigaikštis taps irgi mūsų draugu.

KELLERIS (*nusijuokęs*). Lydos kunigaikštė ne tik dėl to bus mums palanki. Aš pasistengsiu tam kitas surasti priežastis, jei tik ji tokia graži, kaip sakoma. Ar verta bus Mozūrų kunigaikščiui būti dėkingam, aš nežinau. (*Nusijuokęs*). Cha-cha-cha!.. Manau, grietinė teks man, jam pakaks graibstyti rūgusis pienas.

VARTENBERGAS. Paslaptis, su kurios pagalba laikome savo rankoje valdovus, visuomet naudinga. (*Juokdamasis*). Bet ar ne per daug tik savim pasitiki, gudrusis broli?..

KELLERIS. Nėra tokios moters, kuri, man panorėjus, nebūtų mano.

VARTENBERGAS (*atsikėlęs vaikščioja po kambarį, trindamas delnus, patenkintas*). Sutvarkysim Ordino labui šį reikalą su šventosios Mergelės pagalba, sutvarkysime! Tik saugokis, broli, neatsargaus atvirumo.

KELLERIS. Mano uždavinys - narvas atidaryti ir išvilioti paukštė, o kas toliau, tedaro kiti: tu, grosmeisteris, kapitulas ar kas kitas. Aš moku veidmainiauti tik su moterimis ir vien meilės dalykuose.

VARTENBERGAS. Reikia visa mokėti, ko švento Ordino labas reikalauja. (*Sėsdamas vėl*). Meilės kelias čia slidus ir pavojingas; jis reikalauja daug gudrumo, neužmiršk to, riteri. (*Tvirtai*). Taigi būk gudrus, kilnūs broli Kelleri. Užgauti neatsargiu žingsniu, jau dabar neapykantos kupini, spėjami draugai virs mums nepermaldomais priešais. Vėlgi paukštė gali nepanorėti skristi iš narvo.

KELLERIS. Kur nepanorės! Tepasimatysiu tik su ja, išskris paukštytė iš narvo, ir dar kaip! Juk jame nelinksma gyventi, o ateitis vilioja laisve, jaunystės džiaugsmais, meile... Kurios moters širdis nepasiduos tokiai pagundai?!

šaltiniai.info/files/literatura/LG00/Vincas_Krėvė_Skirgaila.LG301.pdf

2 tema. Interpretuokite pateiktą eilėraštį. Suformuluokite tezę ir ją pagrįskite. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Bernardas Brazdžionis

Lietuviškam žodžiui

O mūs šventas lietuviškas žodi,
ilgą naktį vergijoj kalėjęs,
ne kaip vergas šiandien pasirodyk,
bet kaip laisvas pavasario vėjas.

Be tavęs daugel kryžkeliuos krito,
tau skambėt mūs padangę apgynę.
Nesulaukė jie tekančio ryto,
bet sulauks Lietuva, jų tėvynė!

Jei tavęs nebekausto sugriuvę
skaudūs pančiai, rakinę lig šiolei,
šauk, vadink tu kiekvieną lietuvį,
šauk kovon nemarion, ne prieš brolių –

šauk į žygį prieš senąjį jungą,
iš kapų kviesk pakilti vaidilą –
apie skaudų likimą ir sunkų
užmirštų mūs dienų teprabyla.

Tepabus mūs krūtinės užmigę,
tepradės mūsų širdys vėl plakti,
ir, išėję į vieškelių žygį,
šviesiu rytu paversim tą naktį!

Piemenėlio dainoj iš pagojų
ir iš staklių seselės trinyčiuos,
ir pilkosios žemelės artojų maldose
tu aidėk iš bažnyčios,

o mūs šventas lietuviškas žodi,
kaip ramunė mūs žemėj pražydęs,
iš gimtųjų viensėdžių ir sodžių
tu skambėk stebuklingas ir didis!

<http://antologija.lt/text>

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

